

TEMA 34. PETA BOŽJA ZAPOVED

1. "NE UBIJAJ"

»Človeško življenje je sveto, ker že od vsega začetka vključuje 'stvariteljsko božje dejanje' in ostane za zmeraj v posebnem razmerju do svojega Stvarnika, svojega edinega cilja (...); nihče in v nobenih okoliščinah si ne sme prilastiti pravice, da bi neposredno uničil nedolžno človeško bitje« (*Katekizem*, 2258).

Človek je nekaj edinstvenega: je edina stvar na tem svetu, ki jo Bog ljubi zaradi nje same.¹ Namenjeno mu je večno spoznavati in ljubiti Boga, in njegovo življenje je sveto. Bil je ustvarjen po božji podobi in sličnosti (prim. 1 Mz 1,26-27) in to je končni temelj človekovega dostojanstva ter zapovedi "ne ubijaj".

Prva Mojzesova knjiga predstavlja zlorabo človeškega življenja kot posledico izvirnega greha. Jahve vedno nastopa kot varuh življenja: celo v Kajnovem primeru, potem ko je ubil svojega brata Abela, kri svoje krvi, kar je podoba vsakega umora. Nihče ne sme vzeti pravičnosti v svoje roke in nihče si ne sme prilastiti pravice, da razpolaga z življenjem bližnjega (prim. 1 Mz 4,13-15).

Ta zapoved se nanaša na človeška bitja. Zakonito je, da uporabljamo živali za pridobivanje hrane, obleke itd.: Bog jih je postavil na zemljo, da bi bile na razpolago človeku. To, da jih ni primerno ubijati ali mučiti izhaja iz nereda, ki ga takšna dejanja lahko povzročijo v človekovih strasteh, ali pa iz dolžnosti pravičnosti (če so last drugega) (prim. *Katekizem*, 2417). Poleg tega ne smemo pozabiti, da človek ni "gospodar" stvarstva, temveč upravitelj, in zato je obvezan spoštovati in skrbeti za naravo, ki jo potrebuje za svoj lastni obstoj in razvoj (prim. *Katekizem*, 2418).

¹ Prim. II. Vatikanski koncil, Konst. *Gaudium et spes*, 24.

2. POLNOST TE ZAPOVEDI

Zapoved o varovanju človeškega življenja »ima (...) najgloblji vidik v zahtevi po spoštovanju in ljubezni do vsakega človeka in njegovega življenja.«²

Usmiljenje in odpuščanje sta nekaj Bogu lastnega; in v življenju božjih otrok mora ravno tako biti navzoče usmiljenje, zaradi katerega se nam človek v stiski iz srca zasmili: »Blagor usmiljenim, kajti usmiljenje bodo dosegli« (Mt 5,7).³

Treba se je tudi naučiti odpuščati žalitve (prim. Mt 5,22). Kadar smo deležni žalitev, si je treba prizadevati, da se ne razjezimo in ne dopustimo, da bi srce prevzela jeza. Še več, v očenašu – molitvi, ki nam jo je Jezus zapustil kot nedeljsko molitev – Gospod svoje odpuščanje – odpuščanje za žalitve, ki smo jih zagrešili – veže na odpuščanje tistim, ki so nas užalili (prim. Mt 6,9-13; Lk 11,2-4). V tem boju nam lahko pomaga naslednje: kontemplacija trpljenja našega Gospoda, ki nam je odpustil in nas odrešil tako, da je z ljubeznijo in potrpežljivostjo prenašal krivico; upoštevanje tega, da kristjan nikogar ne sme šteti za tujca ali sovražnika (prim. Mt 5,44-45); misel na sodbo po smrti, kjer bomo sojeni po ljubezni do bližnjega; spominjanje tega, da mora kristjan zlo premagovati z dobrim (prim. Rim 12,21); ter to, da v žalitvah vidimo priložnost za lastno posvečenje.

3. SPOŠTOVANJE ČLOVEŠKEGA ŽIVLJENJA

Peta zapoved se glasi: *ne ubijaj*. Prepoveduje tudi pretepati, raniti ali povzročati kakršnokoli krivično škodo na telesu samemu sebi ali bližnjemu, pa naj bo to z lastnimi dejanji ali s pomočjo drugih; pa tudi žaliti drugega s sramotilnimi besedami ali mu želeti zlo. S to zapovedjo je prav tako prepovedano vzeti svoje lastno življenje (samomor).

3.1. Nameren uboj

»Peta božja zapoved prepoveduje kot nekaj zelo grešnega neposreden in nameren uboj. Morilec in tisti, ki radovoljno sodelujejo pri uboju, store greh, ki vpije v nebo po maščevanju (prim. 1 Mz 4,19)« (Katekizem, 2268).⁴

² SV. JANEZ PAVEL II., Okr. *Evangelium vitae*, 25. 3. 1995, 41.

³ »Dela usmiljenja so iz ljubezni storjena dejanja, s katerimi svojemu bližnjemu pridemo na pomoč v njegovih telesnih in duhovnih potrebah« (Katekizem, 2447).

⁴ Ravno tako pravi, »da ne smemo storiti ničesar z namenom, da bi posredno izzvali smrt kake osebe. Nravna postava zabranjuje, da bi koga brez velikega razloga izpostavili smrtni nevarnosti, prav tako da bi odklonili pomoč osebi, ki je v nevarnosti« (Katekizem, 2269).

Okrožnica *Evangelium vitae* (*Evangelij življenja*) je na dokončen in nezmotljiv način formulirala naslednje pravilo: »Z oblastjo, ki jo je Kristus dal Petru in njegovim naslednikom, v občestvu s škofi katoliške Cerkve, potrjujem, da je neposreden in prostovoljen uboj nedolžnega človeškega bitja vedno težko nemoralen. Ta nauk, ki temelji na nenapisanem zakonu, ki ga vsak človek v luči razuma nahaja v svojem srcu (prim. *Rim* 2,14-15), potrjuje Sveto pismo, posreduje izročilo Cerkve in ga uči redno in vesoljno cerkveno učiteljstvo.«⁵ Tako je brez izjeme težko nemoralen tisti uboj, pri katerem gre za *namerno izbiro* in meri na *nedolžno osebo*. Zaradi tega zakonita obramba in smrtna kazen nista vključeni v to absolutno formulacijo ter sta predmet posebnega obravnavanja.⁶

To, da je življenje položeno v človekove roke, vključuje moč, da z njim razpolaga, kar pomeni, da mora znati z njim upravljati kot sodelavec Boga. V tem nastopi zahteva po drži ljubezni in služenja, ne pa samovoljnega obvladovanja: gre za oblast služenja, ki ni absolutna, temveč je odsev edine in neskončne božje oblasti.⁷

3.2. *Splav*

»Človeško življenje je treba spoštovati in ščititi brezpogojno *od trenutka spočetja dalje*« (*Katekizem*, 2270). Kakršnokoli razlikovanje je nedopustno, tudi tisto, ki se sklicuje na različne faze razvoja življenja. V konfliktnih situacijah je odločujoča naravna pripadnost biološki človeški vrsti. S tem se biomedicinskemu raziskovanju ne nalagajo nobene drugačne omejitve od tistih, ki jih človeško dostojanstvo določa za katerokoli drugo področje človekove dejavnosti.

»Neposreden, to je kot cilj ali kot sredstvo *hoten splav*, [je] vedno moralno težak nered, kot premišljen uboj nedolžnega človeškega bitja.«⁸ Izraz *kot cilj ali kot sredstvo* obsega oba načina neposredne prostovoljnosti: v tem primeru tisti, ki to stori, hoče zavestno ubijati, in zaradi tega dejanje izvrši.

»Nikakršne okoliščine, noben cilj in noben zakon na svetu ne bo nikoli mogel dejanje, ki je samo po sebi nedovoljeno, napraviti zakonito, ker nasprotuje božjemu zakonu, ki je napisan v srcu vsakega človeka, spoznaven z razumom, in ga razglašajo Cerkev.«⁹ Spoštovanje življenja mora biti priznано kot meja, ki je nobena individualna ali državna aktivnost ne sme prestopiti. Neodtujljiva pravica vsake nedolžne človeške osebe do življenja je *temeljni element*

⁵ SV. JANEZ PAVEL II., Okr. *Evangelium vitae*, 57.

⁶ Prim. *prav tam*, 55-56.

⁷ Prim. *prav tam*, 52.

⁸ *Prav tam*, 62.

⁹ *Prav tam*, 62. Splav je tako težak zločin, da Cerkev ta prekršek kaznuje s kanonično kaznijo izobčenja *latae sententiae* (prim. *Katekizem*, 2272).

civilne družbe in njene zakonodaje ter mora biti kot tak priznan in spoštovan tako s strani družbe kot tudi s strani politične oblasti (prim. *Katekizem*, 2273).¹⁰

Tako lahko trdimo, da »pravica do izdajanja ukazov postavlja zahtevo po duhovnem [moralnem] redu in izhaja od Boga. Če torej državni voditelji sprejmejo kak zakon ali izdajo kakršenkoli predpis, ki je v nasprotju s tem duhovnim redom in posledično nasprotuje božji volji, v tem primeru niti sprejet zakon niti izdani predpis ne moreta državljana vezati v vesti (...); še več, v takšni situaciji se sama oblast popolnoma razkroji in povzročena je strašna krivica.«¹¹ Nadalje »taki zakoni ne samo, da ne ustvarjajo nobene obveznosti za vest, ampak nasprotno sprožajo težko in jasno obveznost upreti se jim z razlogi vesti [z *ugovorom vesti*].«¹²

»Ker moramo zarodek vse od spočetja obravnavati kot osebo, ga bomo morali braniti v njegovi celovitosti, ga kolikor le mogoče negovati in zdraviti kot vsako drugo človeško bitje« (*Katekizem*, 2274).

3.3. Evtanazija

»Pod *evtanazijo* v strogem smislu je treba razumeti dejanje ali njegovo opustitev, ki po svoji naravi in zavestno privede do smrti z namenom, da se konča vsaka bolečina (...). Je *težka kršitev božjega zakona*, kadar gre za premišljen, moralno nesprejemljiv uboj človeške osebe (...). Takšna praksa evtanazije vsebuje, glede na okoliščine, hudobijo, ki je lastna samomoru ali uboju.«¹³ Gre za eno izmed posledic, skrajno nasprotnih dostojanstvu človeške osebe, do katerih lahko privede hedonizem in izguba krščanskega smisla trpljenja.

»Prenehanje z *dragimi, nevarnimi, izrednimi ali s pričakovanimi rezultati nesorazmernimi* medicinskimi postopki more biti zakonito. To je odklonitev *terapevtske zagrizenosti*. S tem

¹⁰ »Te človekove pravice niso podrejene niti posameznikom niti staršem, in tudi niso nekaj, kar bi dovolila družba ali država: pripadajo človeški naravi in so neločljivo povezane s človeško osebo preko stvariteljskega dejanja, ki ji je dal izvor (...). Kadar nek pozitiven zakon določenim človeškim bitjem odreče zaščito, ki jim jo je civilni red dolžan zagotoviti, takrat država zanika enakost vseh pred zakonom. Kadar država ne uporablja svoje oblasti v korist pravicam vsakega državljana, še zlasti najšibkejšega, se prelomi sam temelj pravne države« (KONGREGACIJA ZA NAUK VERE, Navodilo *Donum vitae*, 22. 2. 1987, 3).

»Koliko zločinov je storjenih v imenu pravice! — Če bi sam prodajal orožje in bi ti nekdo plačal ceno enega kosa, da bi potem z njim ubil tvojo mater, bi mu ga prodal? ... Mar ti ne bi zanj plačal toliko, kolikor je vreden? ...

— Profesor, novinar, politik, diplomat: razmislite« (SV. JOŽEFMARIJA, *Pot*, 400).

¹¹ SV. JANEZ XXIII., Okr. *Pacem in terris*, 11. 4. 1963, 51.

¹² SV. JANEZ PAVEL II., Okr. *Evangelium vitae*, 73.

¹³ SV. JANEZ PAVEL II., Okr. *Evangelium vitae*, 65.

odgovorni človek noče zadati smrti; pač pa se sprejme dejstvo, da je ne more preprečiti« (*Katekizem*, 2278).¹⁴

Nasprotno pa, »tudi če menimo, da je smrt čisto blizu, ni mogoče zakonito prekiniti [običajne] nege, ki jo vedno dolgujemo bolniku« (*Katekizem*, 2279).¹⁵ Umetno hranjenje in hidracija sta načeloma del običajne nege, ki jo dolgujemo vsakemu bolniku.¹⁶

3.4. Samomor

»Smo oskrbniki in ne lastniki življenja, ki nam ga je Bog zaupal. Ne razpolagamo z njim« (*Katekizem*, 2280). »Samomor nasprotuje človekovemu naravnemu nagnjenju, da svoje življenje ohranja in ga vzdržuje. Samomor je v hudem nasprotju s pravično ljubeznijo do sebe. Prav tako žali ljubezen do bližnjega, ker krivično pretrga vezi solidarnosti z družinsko, narodno in človeško družbo, glede katerih ohranjamo obveznosti. Samomor nasprotuje ljubezni do živega Boga« (*Katekizem*, 2281).¹⁷

Izbrati raje lastno smrt zato, da bi rešili življenje drugega, ni samomor; bolj kot to lahko predstavlja dejanje skrajne ljubezni.

3.5. Zakonita obramba

Prepoved zadati smrt drugemu ne odpravi pravice do tega, da se krivičnemu napadalcu prepreči povzročiti škodo.¹⁸ Zakonita obramba je lahko celo resna dolžnost za nekoga, ki je odgovoren za življenje drugega ali za skupni blagor (prim. *Katekizem*, 2265).

¹⁴ »Odločitve mora napraviti pacient, če je za to pristojen in zmožen; če pa ne, tedaj tisti, ki imajo za to pravico po zakonu, vedno spoštujejo pacientovo razumno voljo in njegove zakonite koristi« (*Katekizem*, 2278).

¹⁵ »Uporaba analgetikov za olajšanje bolečin umirajočega more, tudi z nevarnostjo skrajšanja njegovih dni, biti pravno skladna s človekovim dostojanstvom, če smrt ni hotena niti kot cilj niti kot sredstvo, marveč samo predvidevana in tolerirana kot neizogibna. Lajšanje bolečin sestavlja privilegirano (prednostno) obliko nesebične ljubezni. Zato jo moramo podpirati« (*Katekizem*, 2279).

¹⁶ Prim. SV. JANEZ PAVEL II., *Discorso ai partecipanti al Congresso Internazionale su "I trattamenti di sostegno vitale e lo stato vegetativo. Progressi scientifici e dilemmi etici"*, 20. 3. 2004, 4; prim. tudi PAPEŠKI SVET ZA PASTORALO ZDRAVSTVENIH DELAVCEV, *Listina zdravstvenih delavcev*, 120; KONGREGACIJA ZA VERSKI NAUK, *Responses to certain questions of the United States Conference of Catholic Bishops concerning artificial nutrition and hydration*, 1. 8. 2007.

¹⁷ Vendar pa »nad večnim zveličanjem oseb, ki so si vzele življenje, ne smemo obupati. Bog jim more po poteh, ki jih samo on pozna, dati priložnost za zveličavno kesanje. Cerkev moli za tiste, ki so si vzeli življenje« (*Katekizem*, 2283).

¹⁸ »Ljubezen do samega sebe ostaja temeljno načelo pravne. Zakonito je torej, če kdo stori, da drugi spoštujejo pravico do življenja. Kdor brani svoje življenje ni kriv za uboj, tudi če je prisiljen, da svojemu napadalcu zada smrtni udarec« (*Katekizem*, 2264; prim. SV. JANEZ PAVEL II., *Okr. Evangelium vitae*, 55); v tem primeru uboj napadalca ni neposredni cilj volje človeka, ki se brani, temveč je moralni cilj v tem, da odstrani bližnjo grožnjo zoper svoje lastno življenje.

3.6. Smrtna kazen

Zaščita skupnega blaga družbe zahteva, da se napadalca spravi v položaj, v katerem ne bo mogel povzročati škode. Zato lahko zakonita oblast naloži kazen, sorazmerno s težo prestopkov. Cilj kazni je popraviti nered, ki je bil povzročen s prekrškom, ohraniti javni red in varnost ljudi, ter poboljšanje krivca (prim. *Katekizem*, 2266). »Za dosego teh ciljev morata biti *višina in vrsta kazni* pazljivo odmerjeni in določeni. Ne sme priti za krivca do skrajne mere, namreč do smrtne kazni, razen v primerih absolutne nujnosti, kadar namreč obramba družbe drugače ne bi bila možna (...). Danes so (...) taki primeri zelo redki ali pa jih praktično sploh ni.«¹⁹

4. SPOŠTOVANJE ČLOVEKOVEGA DOSTOJANSTVA

4.1. Spoštovanje do človekove duše: pohujšanje

Kristjani smo obvezani, da si prizadevamo za nadnaravno življenje in zdravje duše bližnjega, ne samo za telesno zdravje.

Pohujšanje je ravno nasprotno: »Je ravnanje ali vedenje, ki druge napeljuje, naj delajo slabo. Tisti, ki pohujšuje, naredi iz sebe skušnjavca svojega bližnjega. (...) Pohujšanje sestavlja veliko krivdo, če z dejanjem ali opustitvijo drugega premišljeno zapelje v veliko pregreho« (*Katekizem*, 2284). Pohujšanje se lahko povzroči s krivičnimi komentarji, s širjenjem nemoralnih dogodkov, knjig in revij, s sledenjem modnim trendom, ki so v nasprotju s spodobnostjo, itd.

»Pohujšanje dobi posebno težo zaradi avtoritete tistih, ki ga povzročijo, ali slabosti tistih, ki mu podležejo« (*Katekizem*, 2285): »Kdor pohujša enega od teh malih, ki vame verujejo, bi bilo zanj bolje, da mu obesijo mlinski kamen na vrat in se potopi v globino morja« (*Mt 18,6*).²⁰

4.2. Spoštovanje telesnega zdravja

Spoštovanje lastnega telesa je zahteva ljubezni, kajti telo je tempelj Svetega Duha (prim. *1 Kor 6,19*; *3,16sl.*; *2 Kor 6,16*) in odgovorni smo — kolikor je odvisno od nas —, da skrbimo za zdravje telesa, ki je sredstvo za služenje Bogu in ljudem. Toda telesno življenje ni

¹⁹ SV. JANEZ PAVEL II., Okr. *Evangelium vitae*, 56; prim. *Katekizem*, 2267.

²⁰ »Tako postanejo krivi pohujšanja tisti, ki postavljajo zakone ali takšne družbene strukture, ki vodijo k propadanju nravi in kvarjenju religioznega življenja ali k "takim družbenim razmeram, ki prostovoljno ali neprostovoljno otežujejo in praktično onemogočajo krščansko ravnanje, ki se sklada z zapovedmi" (Pij XII., *Govor* 1. junija 1941)« (*Katekizem*, 2286).

absolutna vrednota: krščanska morala nasprotuje neopoganskemu pojmovanju, ki širi *kult telesa* in ki lahko privede do sprevrženosti medčloveških odnosov (prim. *Katekizem*, 2289).

»Krepost zmernosti nas razpoloži za to, da se *izogibamo vsem pretiravanjem*, zlorabi jedi, alkohola, tobaka in zdravil. Tisti, ki v stanju pijanosti ali čezmernem opoju hitrosti ogrožajo varnost drugega ali svojo lastno varnost na cestah, na morju ali v zraku, si nakopljejo veliko krivdo« (*Katekizem*, 2290).

Jemanje mamil je velik prekršek zaradi škode, ki jo povzroča zdravju, in zaradi bega pred odgovornostjo za dejanja, ki so storjena pod njihovim vplivom. Skrivna proizvodnja in preprodajanje mamil sta praktično nemoralna (prim. *Katekizem*, 2291).

Znanstveno raziskovanje ne more upravičiti dejanj, ki so sama po sebi v nasprotju s človekovim dostojanstvom in z naravnim zakonom (prim. *Katekizem*, 2295). Prekršek zoper to načelo je umetna oploditev in nadomestno materinstvo ter uporaba zarodkov za eksperimentalne namene.

4.3. Presajanje organov

Darovanje organov za presajanje je zakonito in je lahko dejanje ljubezni, če je popolnoma svobodno in zastonjsko²¹, ter spoštuje red pravičnosti in ljubezni.

»Človek lahko daruje samo to, kar lahko pogreša brez resne nevarnosti ali škode za lastno življenje ali osebno identiteto, in to iz pravičnega in sorazmernega razloga. Jasno je, da se vitalni organi lahko darujejo samo po smrti.«²²

Potrebno je, da darovalec ali njegovi zastopniki podajo svojo zavestno privolitev (prim. *Katekizem*, 2296). To darovanje, »ki je samo po sebi dopustno, pa lahko postane nedopustno, če krši pravice in čustva tretjih oseb, ki so pristojne za zaščito trupla: na prvem mestu so to bližnji sorodniki, lahko pa bi šlo tudi za druge osebe zaradi javnih ali zasebnih pravic.«²³

4.4. Spoštovanje fizične svobode in telesne celovitosti

Ugrabitve in jemanje ljudi za talce je moralno nedopustno: gre za ravnanje z osebami zgolj kot s sredstvi za doseganje različnih ciljev, pri čemer jim je krivično odvzeta svoboda. Prav tako sta velika prekrška proti pravičnosti in ljubezni terorizem in mučenje.

»Neposredno hotene amputacije udov, pohabljenja ali sterilizacije nedolžnih oseb nasprotujejo npravnemu zakonu, razen če to zahtevajo medicinske indikacije strogo terapevtskega reda« (*Katekizem*, 2297). Zato niso v nasprotju z moralnim zakonom tista dejanja, ki izhajajo iz potrebnih terapevtskih dejavnosti v korist telesa, obravnavanega v

²¹ Prim. SV. JANEZ PAVEL II., *Govor*, 22. 6. 1991, 3; *Katekizem*, 2301.

²² *Prav tam*, 4.

²³ Pij XII., *Discorso all'Associazione Italiana Donatori di Cornea*, 14. 5. 1956.

njegovi celovitosti, in niso hotena niti kot cilj niti kot sredstvo, temveč se prenašajo in tolerirajo.

4.5. Spoštovanje do mrtvih

»S telesi umrlih je treba ravnati s spoštljivostjo in ljubeznijo v veri in upanju na vstajenje. Pokopavanje mrtvih je eno telesnih del usmiljenja (prim. *Tob* 1,16-18); to delo izkazuje čast božjim otrokom, templjem Svetega Duha« (*Katekizem*, 2300). »Cerkev zelo priporoča, naj se ohrani pobožna navada pokopavanja teles rajnih, vendar ne prepoveduje sežiganja, razen če bi bilo izbrano iz razlogov, ki so nasprotni krščanskemu nauku« (ZCP, kan. 1176).

5. OHRANJEVANJE MIRU

»Blagor tistim, ki delajo za mir, kajti imenovani bodo božji sinovi« (*Mt* 5,8). Pri duhu božjega otroštva je značilno to, da so kristjani *sejalci miru in veselja*.²⁴ »Miru na zemlji ni mogoče doseči brez zaščite dobrin oseb, svobodne komunikacije med ljudmi, spoštovanja dostojanstva oseb in ljudstev, vztrajnega prakticiranja bratstva (...). Mir je delo pravičnosti (prim. *Iz* 32,17) in sad ljubezni« (*Katekizem*, 2304).

»Zaradi zla in krivic, ki jih prinaša vsaka vojna, Cerkev vsakogar na vso moč opominja, naj moli in dela za to, da bi nas božja dobrota osvobodila prastare usuznjenosti vojni (prim. II. VATIKANSKI KONCIL, Konst. *Gaudium et spes*, 81, 4)« (*Katekizem*, 2307).

Obstaja »zakonita obramba z vojaško silo«. Toda »teža take odločitve jo podreja strogim pogojem npravne legitimnosti« (*Katekizem*, 2309).²⁵

²⁴ Prim. SV. JOŽEFMARIJA, *Jezus prihaja mimo*, 124.

²⁵ »Hkrati je potrebno:

- da bi bila škoda, ki bi jo napadalec prizadejal narodu ali skupnosti narodov, trajna, velika in nedvomna;
- da so se vsa druga sredstva, da bi temu napravili konec, izkazala kot neizvedljiva ali neučinkovita;
- da se združi več resnih pogojev za uspeh;
- da uporaba orožja ne bo imela za posledico hujšega zla in hujših neredov, kakor pa je zlo, ki naj bo odvrnjeno. Moč modernih sredstev razdejanja ima zelo veliko težo pri ocenjevanju tega pogoja.

Take so tradicionalne prvine, našteje v nauku, ki se imenuje nauk o "pravični vojni".

Ocenjevanje teh pogojev npravne legitimnosti je stvar razumne (prudencialne) presoje tistih, katerih naloga je skrbeti za skupni blagor« (*Katekizem*, 2309). Poleg tega »obstaja moralna obveznost upreti se poveljem, ki zapovedujejo genocid« (*Katekizem*, 2313).

»Krivice, pretirane gospodarske ali družbene neenakosti, zavist, nezaupanje in oholost, ki divjajo med ljudmi in ljudstvi, nenehno ogrožajo mir in povzročajo vojne. Vse, kar je storjenega za premagovanje tega nereda, prispeva h graditvi miru in k izogibanju vojn« (*Katekizem*, 2317).

»Ljubi svojo domovino. Domoljubje je krščanska krepost. Toda če se domoljubje spremeni v nacionalizem, ki vodi do brezbržnosti, do preziranja — brez krščanske dobrote in pravičnosti — do drugih ljudstev, do drugih narodov, je to greh.«²⁶

Pau Agulles Simó

Osnovna literatura

Katekizem katoliške Cerkve, 2258-2330.

SV. JANEZ PAVEL II., Okr. *Evangelium vitae* (*Evangelij življenja*), 25. 3. 1995, 3. pog.

Priporočeno branje

L. CICCONE, *La vita umana*, Ares, Milano 2000.

L. MELINA, *Corso di Bioetica. Il Vangelo della Vita*, Piemme, Casale Monferrato 1996.

Copyright © www.si.opusdei.org

Tekma v oboroževanju »ne odpravlja vzrokov za vojno, ampak tvega, da se vzpostavlja nevarnost, da se zaostrijo. Trošenje bajnih bogastev pri pripravljanju vedno novejšega orožja preprečuje pomoč siromašnemu prebivalstvu. Takšno trošenje preprečuje razvoj ljudstev« (*Katekizem*, 2315). Tekma v oboroževanju »je neizmerna nesreča za človeštvo in žali reveže do neznosnosti« (II. Vatikanski koncil, Konst. *Gaudium et spes*, 81). Oblasti imajo pravico in dolžnost, da regulirajo proizvodnjo in trgovanje z orožjem (prim. *Katekizem*, 2316).

²⁶ SV. JOŽEFMARIJA, *Brazda*, 315; prim. SV. JOŽEFMARIJA, *Kovačnica*, 879; *Pot*, 525.